

Kelte jümleler

Category: Kitapcy, Sözler

написано kitapcy | 22 января, 2025

Kelte jümleler KELTE JÜMLELER

Watan ullakan ýürekdir, onuň urgusy seniň kiçijik ýüregiňi terpendirmese, damaryňda ganyň egsildigi biläý.

«Türkmenistan ~ Diýarym!» ~ ötegçi syýasatyň şygarydyr öýtmegin sen muny. Ençe asyrdyr nesilleriň hiňlenip öten pynhan aýdymdyr bi. Jahana türkmen isimli inen bolsaň, seniňem muňa, iň bolmanda mahal-mahal, hiňlenesiň gelmelidir. Ýogsam ahyrda özüň bilen äkitjek abyrsyz ahmyryň günäsi öz boýnuňa düşer.

Watanyňy jübiňe saljak bolma, kükregiňe sal.

Iliňe bergiň bolsa, üzlüş, sudlaşyp ýörmeli etme.

Gözýetim gözüň ýetýän ýerinden aňyrrakdadyr.

Sungatyň iň inçesi hem belendi, iň kynu hem ynjygy biri-biriňi eý görmekdir.

Türkmeniň kalbyndan önen bir tükeniksiz owaz ýaňlanýandyr. Mukammy ol ýa nagmamy, şygymy ýa kyssamy, manymy ýa ylhammy,

dogamy ýa tobamy... bilen bolmaz. Ol ~ türkmeniň ene dilidir. Sen ondan şermendeligini içine sygdyryp gezjek bolma. Gol uzat, olam saňa gujagyny açar. Üýtgeşik bir ruhuň älemine ulaşarsyň. Belki, sen beýle älemsizem oňup bilýänsiň. Oňma ne oňma. Ene süýdünü emmedik göýdük çaga mysalydygyňy biljek günüň geler. Gorsanarsyň ~ giç bolar.

Onuň adamlary näler gowy göresi gelýär. Arman, endamyna lap-lap allergiýa örüberyär.

Durmuş: «Tur küştden!» diýende, kürsiňi egniňe atyp gidiberip bilmesen, mertebäňi püçege-de saýmaýanlardan bolarsyň.

Ýeňiňe bukulyp, ýüzüň garasyny ýaşyryp bilmersiň.

Gowy adam bolsaň, ýakaňa ýarlyk dakmasaňam, il görer.

Hantamaçylygyň çöwre ýüzi baknalykdyr.

Ömür ýolunda azyk-suwlugyň üpjünçiligine baýrynma. Ädimiňi dürs bas ~ gep şunda.

Ylmy bilim diňe paýhasyňy iýmitlär, kalbyň iýmitini özüň tapmalysyň.

Zorluk gülüni ekme, tiken bolup gögerer-de, garagyňa sanjylar.

Utulmakdan gorkana sogap iş el bermez.

Ýagşylyk hakda sözleseň, içiňden söýle.

Halaýyk hoş sözüň gedaýy däl, cyn sözüň emindir.

Saňa ne boldy, eý, zamana, täzelendigiň bozuldygyňmy ýa bozuldygyň täzelendigiňmi?

Ne beýle urunýaň, Köňül? Etmiş iň böwrüne sanjylýarmyka? Beýle bolsa, gam çekme. Saplanmaga ys açylýandyr.

Ne ahwalat bi, adamlar! Ýüzüňizdir diýip ýüzlenseň, ýeňsäňiz bolup çykýar.

Ene-ataňy ynjytmak üçin kân gaýrat gerek däl. Bigaýrat bolsaňam, ýeterlik.

Adamoglundyň öňde-soňda tapan iň zabun jezasy ~ gep bilen öldürmek bolsa gerek.

Ýüregiň paýhasyndan akyllý bolsa, diňe şonda ýüregiňe geňeş.

«Dünýäň derdini kim egser?» «Men!» diýen seda çykdy. Ol Sogabyň sesidi.

Bagt guşunyň seniň başyňa-da gonmagy mümkin. Şonda, bilgin, pyrlap-pyrlap asmana zyňar, başyň aýlansa ~ özüňden görgün.

Başarsaň, Hudaýa-da dileg salma.

Dost-ýar senden gaçsa gaçsyn ~ tanarsyň. Özüňden weli gaçma ~ dargarsyň.

Göwün galasy çat açsa, suwag tapylmaz, ýene göwnüň özi salgy bermese.

Lebziňi ýuwudyp ýörme, bir gün damagyňa tegek bolar.

Gözleriňi giç açanyň bilen görmersiň. Ýüregiň görsün.

Eşitmiş gulak bilen alym bolup bolmaz.

Magtymgulynyň «loly dünýä» diýýänem biziň dünýämizmikän-aý!

Adamlaryňam sürüsi bolýar. Sürüden saýlanyberseň, daşlaşýarlar. Sen şonda zzyňy dolanmagyn. Gidiber öz ýoluň bilen.

Ol maňa gadyragaç dikdi. Gadyr meni taşlap, agaça geçdi.

Baýlyk diýlen närseden gaçjak bolup azara galma. Kimiň goltugyna girmelidigini onuň özi gowy bilýändir.

Wah, taýpaň neýlesin, gardaş, türkmen bolup bilmesen!

Egniň pes bolsa-da, göwnüňi belent tutjak bol.

Dogramaly çanak bilen kelle çanagynyň parhyny bilmeýäne bende diýjekmi ýa gende?

Ýalakdan ýalamaga endik edeniň tabakdan iýesi gelmez.

Zenanyň zynaty ejaby bilen namysydyr.

Aýal gorkunjyndan aglap biler, ýöne erkegem şýdip biler, eger ol aýal bolsa...

Lolyny ele salmak aňsat, ýola salmak kyn.

Aýal sürünse, ýekeje çykalgaň ~ erkek bolmalysyň.

Bäbegini bäbekhanada taşlap gaýdan tuladan bogaz ganjygam sowlup geçdi.

Kimsäniň üstüne ýuwundy serpjek bolanyňda, ahmal bolma, arada şemal bardyr.

Baş egmek iki hili bolýar: biri ~ egniňe çenli, beýlekisi ~ dyzyňa.

«Akyl satýaň» diýdi biri maňa. Özi welin et satýardy.

Gözüň çaşy bolsa, aýby ýok, özüňe gereğini görersiň. Imanyň çaşy bolsa ~ beteri şol.

Il oňlasa atyňy soý, ýöne ondan öň «iliň» kimligini tana.

Iki at depişer, iýmli torba eşege galar.

Bazarda «Goý, menden gitsin!» diýilýän pursatlar bolýar. Şonda nepkeşlik iki elini ýüzüne tutup möňňürermiş.

Nebis akmaýa bolup gelse-de, münme. Ýykça, aýňalyp bilmersiň.

Eşek aňňyrany bilen aýdymçy bolmaz, şerraý gygyrany bilen beýemçi.

«Halallyk dollara satylmaýam bolsa, nämä gerek!» diýdi puldaryň biri.

Iki egnimde iki perişde, emma ikisiniñem gözüne çöp atyp bilýän.

Sungatda oýnamak bir zat, oýnatgy bolmak ~ başga zat.

Itler gepleşende üýrýär. Adamlar beýtmejek bolmaly.

Ýüzügaradan aklyga garaşma, päli garadan ~ päklige.

Seni ýaradan ~ Hudaý. Seni adam etjek weli özüñsiň.

Bilimiň şasy bolsaňam, wyždanyň guly bolmagy başar.

«Men ~ ejiz» diýme. Adam diýen belent adyň bardyr.

Dünýäni ahmal bilip, egilme, бүкүleniň galar.

Işsegiň eti bilen ýaşasaňam, kellesi bilen ýaşama.

Nadanlyk akyly gamçylap dursa, onuň elinden gamçysyny kim alar!

Hakykatyň ajysy köpmükä ýa süýjüsi? Bir zat belli: onuň ajysy sogan ajysy däldir, süýjüsi bal süýjüsi däldir.

Halkyňdan nägile bolma. Ol senden nägileligini aýdyberse, diliňi dişlemeli bolarsyň.

Gurplulyk öz gurbuňdan däl bolsa, öwünme: öwündigiňçe, paş eder seni.

Wezipehonyň pendisi: säher bilen tur-da, kabinetine salam ber, onsoň telefonyňa...

Pirine hyýanat eden müridiň takwalygyna bakma...

Çemçe bilen ýygnap iýdi ~ doýmady, çanak bilen ýygnap iýdi ~ doýmady. Diňe demir gözenekden uzadylan alýumin jamdan iýende, kanagat tapdy.

Göribiň diline düşme: deňiz bolsaň, ýatasuw diýer, derýa bolsaň, ite suw diýer.

Halal-haramyň terezisi eliňe düşse, özüňden başla.

Nebis halys alarladyberende, oýlangyn: içki öýe bir öz jesediň sygýandyr.

Halka sygyňsaň sygyn, ýöne halalhonlaram, haramhorlaram halkyň içinden çykýandyr.

Dowzaha ýol salanlara-da behiştde ýer tapylmazlygy mümkin.

Dinem, pygamberlerem goý gününe. Olar agzamak üçin dälidir, uýmak üçindir.

Bilmeýän bolsaň, öwretjek bolma. Bilýänden bolup dymjagam bolma. Iň uly bilim ~ bilmeýäniňi boýun almakdyr.

Doga okaňda, kalbyňdan gaýtsyn. Ýogsam agzy nasly aýdym aýdan ýalydyr.

Jynazadan şeytel isleýän mollanyň o dünýesi gömük bolmaly.

Köpügören kemçin: «Eliňe dollar tutdurýarlar weli, iniň halallanan ýaly bolaýýar».

Sakgala goýulýan hormat onuň eýesine goýulýan hormatdan artyk bolsa, beýle akyly syrдыran ýagşy.

Geçmişe sögme ~ pederler bardyr, geljege-de sögme ~ perzentler bardyr.

Zenarlardan zorlugyň diňe erkekligiňe syrygýan bolsa, heleýçe ýoklugyňdyr.

Halkyň zadyny «dokumentleşdirip» alsaňam ~ ogurlykdyr.

Öwgi syrçadyr, köp çaldygyňça, öçer.

Ol sürünse – zemzen, gorksa ~ suwulgan.

Sözünde tagam bolmadygyň pikirinde agram bolmaz.

Ol gelniň dördünji äri, emma şol bir aýdymy: «Ölsemem,

dönmenem senden...»

Aýal pälini bozsa, aňtawçydan dalla ýetmez.

Öýüme ýeke köpük haram pul getirýän däldirin, elinje oýnaşyma eltýändirin.

Äre meňzejek bolup telpek geýdi, kethuda meňzejek bolup selle geýdi, jahyla meňzejek bolup tahýa geýdi, emma özünden özge hiç kese meňzäp bilmedi.

– A-how, ýalançy dünýä, ugur hanjak?

– Ýalançyň ýalan jogaby nämäňe derkar?

Özüniň kimdigini bilmeýän adamyň dili uzadan ýerine ýetýändir.

Muhammediň dini adamoglyny bir akabadan inip-çykar ýaly etmegiň ýoludyr. Kimde-kim ony agyzlary alartmak üçin ulanýan bolsa ~ dowzahydyr.

«Türkmeni dürtmeseň duýmaz». Ol bu nakyly gaýtalap ýör-gaýtalap ýör, dürtmesiz duýýanlar bolsa deňinden geçip dur-geçip dur.

Diňe bilýän zadyň hakda gürleseň, diliňe ençe ýyllap dync biljegiňi unutma.

Çaman gopýanam bolsaň, her hal gopsaň ýagşy.

Derdiňi biri bilen paýlaşaňda, öz paýyňam onuň egnine atyberme.

Gor tutýanyň eli ýuwulgy bolmasa, küýze «gusarmyş».

«Ozal garyp bolup, soňra baýan äri», esewan etseň, münüp barýan maşynyndan tanarsyň.

Hudaýdan gorkanok, öz kölegesinden weli öler ýaly gorkýar.

Aýdym ýürekden çyksyn diýýärler. Ses agyzdan çykýan bolsa, ýürek neýlesin.

Özüňe göwnüň ýetende, ýene bir ýola oýlanyp gör, göwnüň saňa öte baha kesýän bolaýmasyn.

Göwün taryňdan çykan owazy hiç bir simfoniýadan eşidip bilmersiň.

Türkmeniň biri-birine göwni ýetse, bo-how, bu güýjüň öňünde duran özüň bolma.

Kime dirikäň öli bolmak berlen, kime ~ ölükäň diri bolmak.

Sen, byradar, darykma-da, jibrinme-de. Töweregiňe ser sal, many agtar. Set müň kerem ýörelen ýodalar bilen baryansyň. Muňa düşün, eger düşünseň, maňlaýyňy diwara uryberesiň gelmez.

Çek asmany üstüňe! Eýgermersiň! Gel, gowusy, şol asmanyň astynda pälimizi päkläli...

Şugulyň sözi diňe öz bazarynda geçginlidir.

Adamogly ozal-u-ahyrda geplän sözlerini bir çukura gapgaryp, ýañadan dil açsa, haýsy sözden başlarka? «Men ~ adamdyryn!!!» diýip seslenäýse, ne ýagşy.

Bu dünýäň harmanyny kim sowrup, kim çäjini-samanyny saýlap biler? Ýa-da adamyň daýyma çekmeli ejirimikä bi?...

Pikir basanda, ýegşeriliberme. Ol saňa adamdygyňy duýdurýandyr.

Gurşunly kenegi tirläp goýberseň, hatara düzülen aşyklary dyrpytrak edip biler. Käte adamlaram, göwnüňe, aşyga çalymdaşdyr. Ýöne seresap bolmaly: kenek yzyna gaýtsa, ýüz-gözüň diýip durmaz.

Tamdyraň tarynda diňe owaz bardyr, sen ondan özge zat gözleme.

Aýallar kowmunda egri ýol geňlenmese, erkekler kowmunyň ýoluny urdurdygy biläý.

Paýhasy sap dine sygdyryp bolmaz.

Geçmişe buýsanmak ~ paýyňdyr, geljegiň gamyny iýmek welin borjuňdyr. Kim paýyny söýlär ~ hasapdandyr, kim borjuny söýlär ~ azapdandyr.

Bakylyk ýyllardan, asyrlardan, müňýyllyklardan durýan bolsa, biziň döwür-heňnamymyz hem bakyýetiň ujundan bir parçadyr. Eýsem-de bolsa, men özümiň şeýle kelteje ynsan ömrüm bakyýete dahyllydyryn diýip ýaşaýan göwnübelentler, kaýda siz?

Asmanyň diregi bolmasaň, jahandan kineli bolup ýörme.

Gedaýdan gaýtargy dilemäge dili barýan hannasa etini iýen diýjekmi ýa bitini iýen?

Ten humaryna gözleriň ümezlände, ruhuňdan jellat oýansyn. Bolmasa, haramlyk howzuna çümdügiň biläý.

Ýüp düwnüni her näçe çigşenem bolsa, çözüp bolýar, çözüp bolmasa, kesip bolýar. Ýürek düwnüni çözüp bilene başym gurban.

«Gel, gardaş, iç döküşeli» diýdim. «Içim boş» diýdi. «Gel, gardaş, ýurduň hossasyny paýlaşaly» diýdim. «Hossam ~ gara başym» diýdi. «Gel, gardaş, ertiriň sözünü söýläli» diýdim. «Ertiriň başyny agyrtma. Şu günlügimi tapsam, besdir maňa» diýdi.

Degimsiz çinownik adyny sorasaň, edarasynyň adyny aýdar.

Müň kişä ýaraşmagy ündänden iki kişini ýaraşdyrmak ybaly dälmikä?

Eteginde namaz okabermeli hadymlyar metjitden tapylmasa, darygyberme. Ilçilikdir.

Gybat ogurlyk haryt mysalydyr. Gybatkeşler şol harydy ogryn paýlaşýandyrlar.

Töhmet ~ hyýanatdan ýasalan gülledir. Şeýle gülle bilen tüpeňleýän kişi, bilgin, bigaýratdyr.

Men derdimi özümde saklasam, sen derdiňi özüňde saklasaň, olam derdini özünde saklasa, nädip dertleri dep edip bolarka?

Ölüm her kesiň başynda bardyr. Sen ony ömrüň ahyrynyň puçduguny döwnemek üçin ýatlama-da, gysga menzili ynanan şekilli ýaşamalydygyňy tekrarlamak üçin ýatla.

Hudaýberdi DURDYÝEW. Sözler